



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

2 vtrum intemperantia sit vitium puerile.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

QVAESTIO CXLII.

De vitijs que aduersantur temperantiae, in quatuor articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de vitijs oppositis temperantiae.

ET circa hoc quaruntur quatuor.

Primo, Vtrum insensibilitas sit peccatum.

Secundo, Vtrum intemperantia sit vitium puerile.

Tertio, De comparatione intemperantiae ad timiditatem.

Quarto, Vtrum vitium intemperantiae sit maxime opprobriosum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum insensibilitas sit vitium.

AD PRIMVM sic proceditur. Vt qd insensibilitas non sit vitium. Dñr enim insensibilis, qd deficiunt circa delectationes tactus: sed in his penitus deficiere vt esse laudabile, & virtuosum. dicitur. n. Dan. 10. In diebus illis ego Daniel iugebam triũ hebdomadarum tempus, panem desiderabilem non commedi, & caro, & vinũ non introierunt in os meum, sed neque vnguento vnctus sum. ergo insensibilitas non est peccatum.

¶ 2. Præt. Bonum hominis est scilicet rationem esse, sicut Dion. c. 4. de diu. no. sed abstinere ab omnibus delectabilibus, tactus maxime, promouet hominem in bono rationis. dicitur enim Dan. 1. qd pueris, qui vtebantur leguminibus, dedit Deus scientiam & disciplinam in omni libro & sapientia. ergo insensibilitas quae vniuersaliter repellit huiusmodi delectationes, non est vitiosa.

¶ 3. Præt. Illud, per quod maxime receditur a peccato, non vt esse vitiosum: sed hoc est potissimum remedium abstinendi a peccato, qd aliquis fugiat delectationes, qd prius ad insensibilitatem. dicitur. n. Phil. in 2. \* Eth. qd abicientes delectationem, minus peccabim. ergo insensibilitas non est aliquid vitiosum.

SED CONTRA. Nihil opponit virtuti nisi vitium: sed insensibilitas virtuti temperantiae opponit, vt patet p. Phil. 1. 2. & 3. Eth. ergo insensibilitas est vitium.

RESPON. Dicendum, qd omne illud, quod contrariatur ordini naturali, est vitiosum. Natura autem delectationem apponit operationibus necessarijs ad vitam hominis: & ideo naturalis ordo requirit, vt homo intantum huiusmodi delectationibus vtatur, quantum necessarium est salutis humanae, vel quantum ad conseruationem indiuidui, vel quantum ad conseruationem speciei. Si quis ergo intantum delectationem refugeret, qd prætmitteret ea quae sunt necessaria ad conseruationem naturae, peccaret quasi ordini naturali repugnans, & hoc pertinet ad vitium insensibilitatis. Sciendum tñ, qd ab huiusmodi delectationibus consequentibus huiusmodi operationes, quoad quae laudabile, vel etiam necessarium est abstinere pp aliquem finem: sicut propter sanitatem corporalem aliqui abstinent a quibusdam delectationibus cibi, potus, & venereorum. Et etiam propter alicuius officij executionem: sicut athletas, & milites necesse est a multis delectationibus abstinere, vt officium proprium exequantur. Et similiter penitentes ad recuperandam animae sanitatem abstinentia delectabilium quasi quadam diata vtuntur. Et homines volentes contemplationi, & rebus diuinis vacare, oportet

A tet qd se magis a carnalibus desiderijs abstrahant. Nec aliquid praedictorum ad insensibilitatis vitium pertinet, quia sunt secundum rationem rectam.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd Daniel illa abstinentia a delectationibus vtatur, non quasi propter se abhorrens delectationes vt scilicet se malas, sed propter aliquem finem laudabilem, vt. scilicet idoneum se ad altitudinem contemplationis redderet, abstinentendo scilicet a corporalibus delectationibus. Vnde de & statim ibi subditur de reuelatione facta.

AD SECVDVM dicendum, qd quia ratione homo vt non potest sine sensitiuis potentijs, quae indigent organo corporali, vt in 1. \* habitum est, necesse est qd homo sustentet corpus ad hoc, qd ratione vtatur. S sustentatio autem corporis fit per operationes delectabiles. Vnde non potest esse bonum rationis in homine, si abstinere ab omnibus delectationibus. Secundum tamen quod homo non exequendo actum rationis plus, vel minus indiget corporali virtute, sicut hoc plus, vel minus necesse habet delectabilibus corporalibus vt. Et ideo homines qui hoc officium assumpserunt, ut contemplationi vacent, & bonum spirituale quasi quadam spiritali propagatione in alios transmittant, a multis delectationibus laudabiliter abstinent, a quibus illi quibus ex officio competit operibus corporalibus, & generationi carnali vacare, laudabiliter non abstinent.

AD TERTIVM dicendum, qd delectatio fugienda est ad vitandum peccatum non totaliter: sed vt ultra non quaratur, quam necessitas requirit.

ARTICVLVS II.

Vtrum intemperantia sit puerile peccatum.

AD SECVDVM sic proceditur. Videtur quod intemperantia non sit puerile peccatum: Quia super illud Matth. 18. Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli & car. dicit Hier. qd paruulus non perferat in iracundia, laesus non meminit, videns puicram mulierem non delectatur: quod contrariatur intemperantiae. ergo intemperantia non est puerile peccatum.

¶ 2. Præt. Pueri non habent nisi concupiscentias connaturales: sed circa connaturales concupiscentias parum aliqui peccant per intemperantiam, vt Phil. dicit in 3. \* Eth. ergo intemperantia non est peccatum puerile.

¶ 3. Præt. Pueri sunt fouendi & nutriendi: sed concupiscentia & delectatio, circa quae est intemperantia, est semper diminuenda & extirpanda, sicut illud ad Col. 3. Mortificate membra vestra super terram, quae sunt concupiscentia & c. ergo intemperantia non est puerile peccatum.

SED CONTRA est, quod Phil. dicit in 3. Eth. qd non intemperantiae referimus ad puerilia peccata.

RESPON. Dicendum, qd aliquid dicitur esse puerile dupliciter. Vno modo, quia conuenit pueris: & sic Phil. non intendit dicere, qd peccatum intemperantiae sit puerile. Alio modo, sicut quaedam similitudinem: & hoc modo peccata intemperantiae puerilia

¶ Super Quaestione 142 Articulum secundum.

¶ In tota quaest. 142 sunt non dubitanda, sed notanda quaedam.

¶ In 2. siquidem articulo, in responsione ad 2. scito, quod responsio consistit in hoc, Concupiscentia naturalis est duplex. Primo, quia est rei ordinatae ad naturae conseruationem. Secundo, quia est rei requestrae a natura ad sui conseruationem. Sub primo membro continentur omnia delectabilia ad alimentum, & venereorum ordinem habentia. Sub secundo ea tñ quae natura requirit. Et propterea in secundo parũ contingit errare.

Q. 5. art. 34

3. Eth. 1. eccl. 11.

Mat. 18. super illud, Quicumque humiliauerit se sicut & c. 10. 9.

Lib. 3. c. 11. 10. 5.

Lib. 3. c. 4. ult. 10. 5.

Lib. 3. c. 4. ult. 10. 5.

puerilia dñr. Peccatum enim intemperantiae est peccatum superfluum concupiscentiae, quae assimilatur puero quo ad tria. Primum quidem, quantum ad id quod vterque appetit. Sicut enim puer, ita & concupiscentia appetit aliquid turpe; cuius ratio est, quia pulchrum in rebus humanis attenditur prout aliquid est ordinatum secundum rationem. Vnde \* Tullius dicit in 1. de oratore sic quod pulchrum est quod consentaneum est hominis excellentiae in eo, in quo natura eius a reliquis animalibus differt. Puer autem non attendit ad ordinem rationis, & similiter concupiscentia non audit rationem, ut dicitur in \* 7. Ethic. Secundo, conveniunt quantum ad eventum. Puer enim si suae voluntati dimittatur, crederet in propria voluntate. vnde Eccle. 30. dicitur, Equus indomitus euadit durus, & filius remissus euadit praecipuus: ita etiam & concupiscentia, si ei satisfiat, maius robur accipit. Vnde Aug. dicit in 7. confel. Dum seruitur libidini, facta est consuetudo: & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Tertio, quantum ad remedium quod utrobique praebet. Puer enim emendatur per hoc, quod coercetur. vnde dicitur Prover. 23. Noli subtrahere a puero disciplinam: tu virga percutes eum, & animam eius de inferno liberabis. Et similiter dum concupiscentiae resistit, reducitur ad debitum honestatis modum. Et hoc est quod Aug. dicit in 7. Musicae, quod mente in spiritualia suspenditur atque ibi infixam & manentem, consuetudinis scilicet carnalis concupiscentiae impetus frangitur, & paulatim repressus extinguitur. Maior enim erat cum sequeremur, non omnino nullus, sed certe minor cum refranamur & ideo \* Phil. dicit in 3. Ethic. quod quantum ad modum puerum oportet secundum praecipuum pedagogi viuere, sic & concupiscentiae consonare rationi.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa praecedit secundum illum modum, quo puerile dicitur id quod pueris inuenitur. Sic autem non dicitur peccatum intemperantiae puerile, sed secundum similitudinem, ut \* dicitur est.

Ad secundum dicendum, quod concupiscentia aliqua potest dici naturalis dupliciter. Vno modo, secundum genus suum: & sic temperantia, & intemperantia sunt circa concupiscentias naturales. Sunt enim circa concupiscentias ciborum, & venereorum, quae ordinantur ad conseruationem naturae. Alio modo potest dici concupiscentia naturalis quantum ad speciem eius, quod natura ad sui conseruationem requirit: & sic non multum contingit peccare circa naturales concupiscentias. Natura enim non requirit nisi id, per quod subuenitur necessitati naturae, in cuius desiderio non contingit esse peccatum, nisi solum secundum quantitatis excessum: & secundum hoc solum peccatur circa naturalem concupiscentiam, ut \* Philo. dicit in 3. Ethic. Alia vero, circa quam plurimum peccatur, sunt quaedam concupiscentiae incitamenta, quae hominum curiositas adinuenit, sicut curiosae praeparati cibi, & mulieres ornatae. Et quamuis ista non multum requirant pueri, nihilominus tamen intemperantia dicitur puerile peccatum ratione iam dicta.

Ad tertium dicendum, quod id quod ad naturam pertinet, in pueris est augmentandum, & fouendum. Quod autem pertinet ad defectum rationis in eis, non est fouendum, sed emendandum, ut \* dicitur est.

Super Quaestio. 142. Articulus tertium.

ARTICVLVS III.

IN 2. autem articulo in responsione ad primum, habes unde respondeas regulae topicae, puta quod oppositum meliori est peccatum timiditas sit maius vitium, quam intemperantia.

AD TERTIVM sic procedit. Vt quod timiditas sit maius vitium

quod intemperantia. Ex hoc enim aliquod vitium vituperatur, quod opponitur bono virtutis. Ista miditas opponitur fortitudini, quae est nobilior virtus quam temperantia, cui opponitur intemperantia, ut ex supra dictis patet. ergo timiditas est maius vitium, quam intemperantia. ¶ 2. Praet. Quanto aliquis dicitur in eo quod difficilius vincitur, tanto minus vituperatur. Vnde \* Phil. dicit in 7. Ethic. quod si quis a fortibus & superexcellentibus delectationibus vincitur, vel tristijs, non est admirabile, sed edonabile: sed difficilius vincitur delectationibus, quam a tristitionibus. Vnde in 2. \* Ethic. dicitur quod difficilius est contra voluptatem pugnare quam contra iram, quae videtur fortior quam timor. ergo intemperantia quae vincitur a delectatione, minus peccatum est quam timiditas, quae vincitur a timore. ¶ 3. Praet. De ratione peccati est quod sit voluntarius: sed timiditas est magis voluntaria quam intemperantia, quae vincitur a timore. Sed contra est, quod \* Philo. dicitur intemperantia magis assimilari timiditati, ergo plus habet de ratione peccati. Respondetur. Dicendum, quod vnum vitium potest comparari dupliciter. Vno modo, ad materiam, vel obiectum. Alio modo, ad minus peccantis, & utroque modo est grauius vitium quam timiditas. Ex parte materiae. Nam timiditas est peccatum ad vitam conseruationem, quae est vitia dicitur in dicitur conseruanda vita. Intemperantia autem delectationes, quarum appetitus non est necessarius ad vitam conseruationem, quae est vitia dicitur in dicitur conseruanda vita. Intemperantia magis est circa quas delectationes, seu delectationes inordinatas delectationes, quae non sunt necessariae, tanto peccatum leuius est. Intemperantia est grauius vitium quam timiditas, siue materia mouentis. Similiter timor, siue hois peccantis, & hoc tripliciter. Quidem, quia quanto ille qui peccat grauius peccantis, tanto grauius peccatum imputatur peccata. Timor enim dicitur & maxime in periculis mortis, quod hois, quod non facit delectationes, quae sunt vitia dicitur in dicitur conseruanda vita. Intemperantia autem plus habet de voluntate, quae duplici ratione. Vno modo, quia peccatum rem sunt, principium habent de voluntate: vnde non sunt simpliciter voluntaria, ut dicitur in 3. Ethic. \* Ea autem quae sunt simpliciter voluntaria, sunt peccata particulari, minus autem voluntaria sunt. Nullus enim vellet intemperantiam

Lib. 1. in ca. de temperantia, ali quantum a prim.

Lib. 7. c. 6. circa princip. 10. s.

Cap. 11.

Lib. 3. c. vlt. in hoc 10. s.

In corp. art.

Lib. 3. c. 11. 10. s.

In corp. art.

In corp. art.